

Sian SOTE

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta, kokous 26.2.2025

Alueellinen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma 2025 - 2028

Sanna Pirinen

lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön asiantuntija, Siun sote
sanna.pirinen@siunsote.fi

Lähisuhdeväkivallan ehkäisy

- Lähisuhdeväkivallan ehkäisy on kaikkien väestöryhmien hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävää työtä
- Lähisuhdeväkivalta voi koskettaa kaikkia yhteiskuntaluokasta, kulttuurista, iästä ja sukupuolesta riippumatta, ja siten lähisuhdeväkivallan piirissä eläviä henkilöitä on asiakkaina läpileikkaavasti kaikissa hyvinvointialueen palveluissa
- Lähisuhdeväkivalta on piiloon jäävä, mutta yleinen ilmiö.
- Hyvinvointialue vastaa omalla toimialallaan lähisuhdeväkivallan suunnitelmallisesta ehkäisemisestä ja se toteutuu vaikuttavimmillaan monialaisena/poikkihallinnollisena yhteistyönä ->vaatii pitkäjännitteistä suunnittelua
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön tulee olla mallinnettua ja koordinoitua
- Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on tunnistettu väkivallan vaikutuksia ja ennaltaehkäisevien toimien merkityksiä

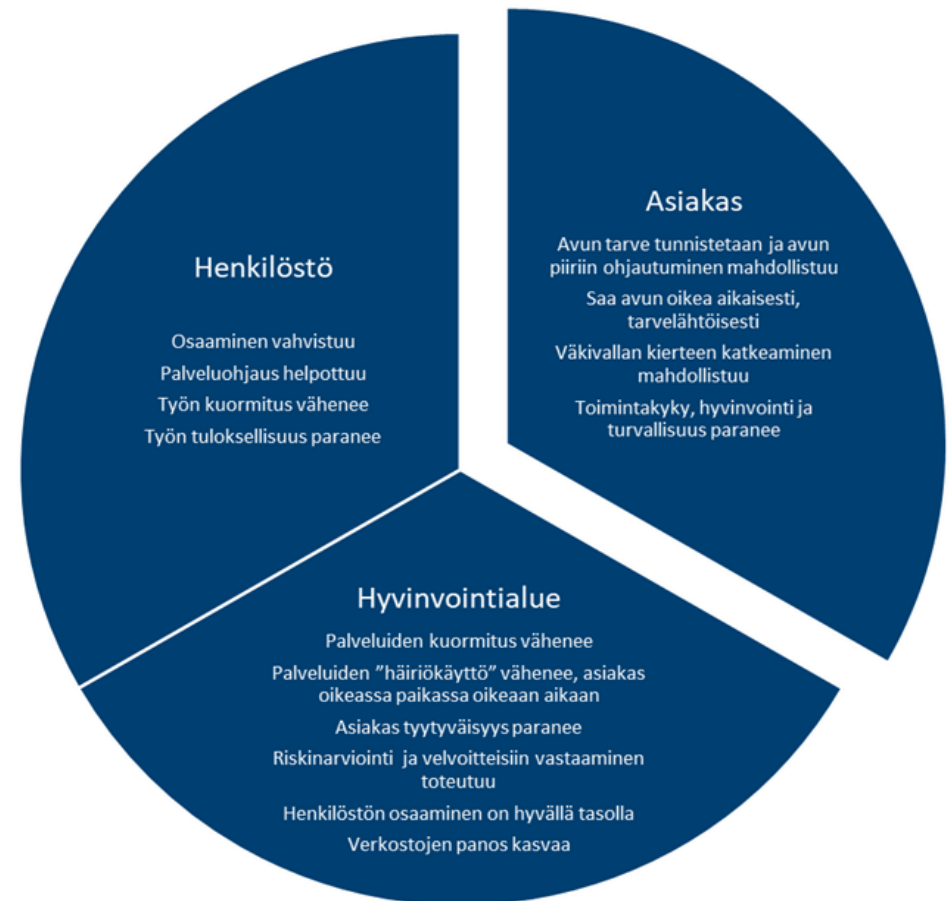
Yksilö
<ul style="list-style-type: none">
• turvattomuutta, pelkoa, kärsimystä, yksinäisyyttä
• itsetunnon ja toimintakyvyn menetystä
• mielenterveyden ongelmia (esim. ahdistuneisuus, masennus)
• fyysisiä vammoja
• kyvyttömyyttä tehdä töitä ja opiskella
• Traumakokemukset, lapsuuden haitalliset kokemukset (ACE)
• ylisukupolviset ketjut

Sosiaali- ja terveydenhuolto
<ul style="list-style-type: none">
• palveluiden korkeampi käyttöaste
• palveluiden häiriökäyttö
• viimesijaisten palveluiden käyttö
• vaikutukset kokonaishoidon onnistumiseen
• vaikutus asiakastyytyväisyyteen palveluista

Yhteiskunta ja taloudelliset kustannukset
<ul style="list-style-type: none">
• terveydenhuollon suorat lisäkustannukset 1024/vuosi/aikuinen uhri (Suomessa 150miljoonaa/vuosi)
• sosiaalipalveluille 60–90 % lisäkustannuksia/uhri/vuosi
• lapsuudessa koettu väkivalta 50 % korkeampina sosiaali- ja oikeuspalveluiden kustannuksina aikuisuudessa
• ylisukupolviset ketjut

Tehokkaimmillaan lähisuhdeväkivallan ehkäisyä toteutetaan kattavasti ennaltaehkäisevistä ja riskiryhmiin kohdennettavista interventioista akuuttiapuun ja hoidollisiin palveluihin. Tavoitteenamme on painopisteen siirtäminen ehkäisevään toimintaan.

- Lähisuhdeväkivallan **ennaltaehkäisy**
    - Yhdyspintatyö, kaikille kuntalaisille suunnatut toimenpiteet, teemoja kuten turvalliset ihmissuhteet, tunne- ja turvataidot, asennekasvatus, asennevaikuttaminen, ylisukupolviset ketjut
  - **Varhainen tunnistaminen** ja riskiryhmiin kohdistetut toimenpiteet
    - Tunnistaminen, puheeksiotto, riskinarviointi ja palveluohjaus
    - Yhdyspinnat, palvelupolut, systemaattiset/yhtenäiset toimintamallit
  - **Akuuttiapu ja hoidolliset palvelut**
    - Oikea-aikainen ohjautuminen, saatavilla oleva tuki ja väkivaltakierteen katkaiseminen sekä kohdennettu kuntouttava työ
- > **koordinaation työkaluna toimintasuunnitelma**

Toimintasuunnitelman aikataulu, toteutus ja tavoitteet

- Pohjautuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeisiin (ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattiorakenteiden ja lähisuuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi, 2022 ja 2024)
- Valmius toimintasuunnitelman laadintaan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella 2024. Kehittämistyön tilanne hyvä ja lähisuuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatio kunnossa.

Vaiheet

➤ Kevät 2024:

Prosessi käynnistetty, toteutussuunnitelma laadittu ja hyväksytty

Lähisuuhdeväkivallan ehkäisytöiden ohjausryhmä, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä, vaikuttamistoimielimet, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta

➤ Kesä 2024:

Tiedonkeruu ja alueellinen tilannekuva

Lähisuuhdeväkivallan ehkäisytöiden ohjausryhmä, Lähesty –ryhmä, toimialueet ja verkosto

➤ Syksy 2024:

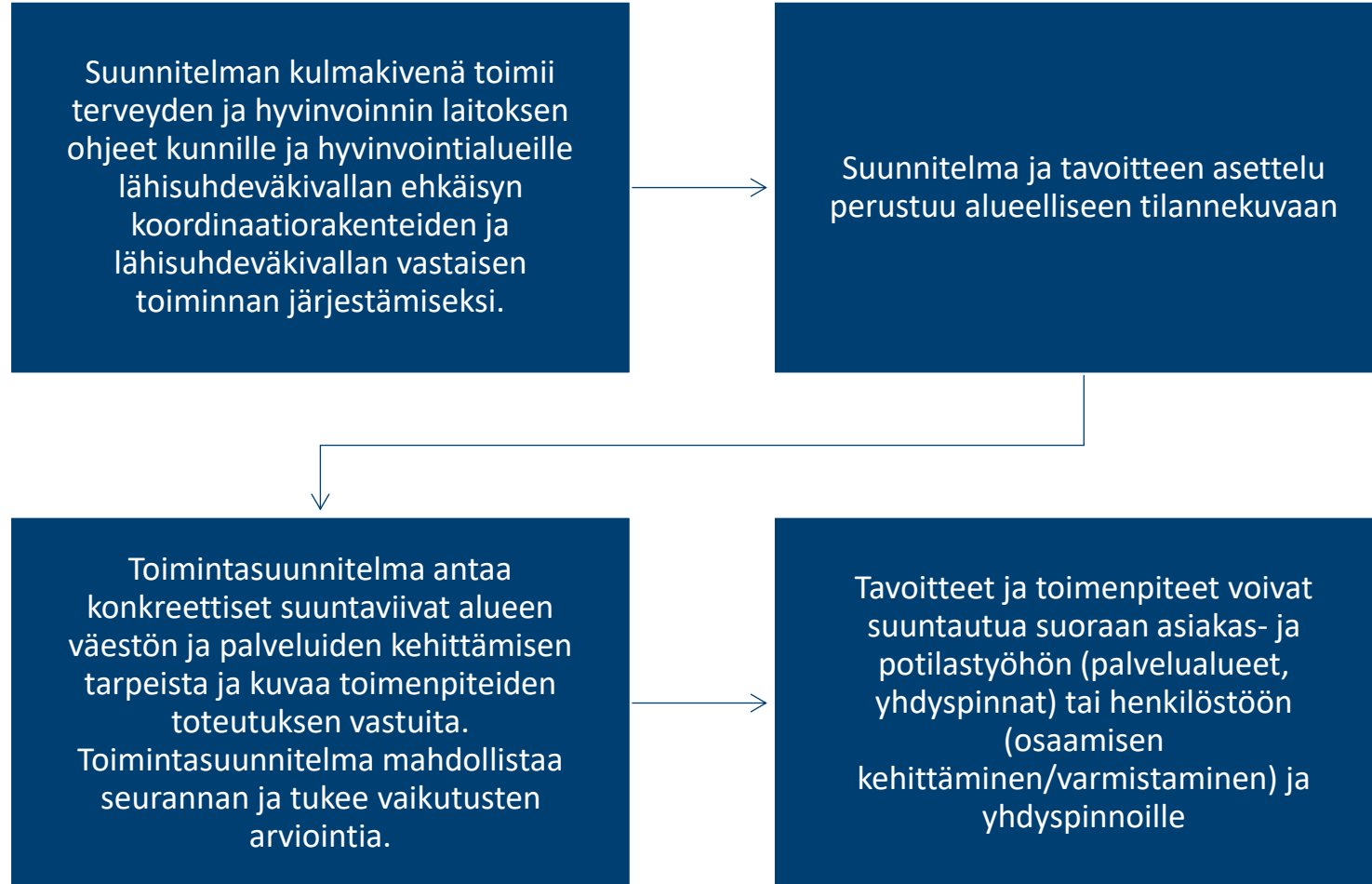
Tietopohjan laadinta ja tavoitteet sekä kehittämistoimenpiteet, toimintasuunnitelman viimeistely ja hyväksyntäprosessi

Lähisuuhdeväkivallan ehkäisytöiden ohjausryhmä, Lähesty – ja MARAK –työryhmät, kumppanuusryhmät, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä, vaikuttamistoimielimet, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta

- Toimintasuunnitelma on laadittu laajassa yhteistyössä. Tiedonkeruussa on osallistettu toimialueita ja verkostoa. Tavoitteiden ja toimenpiteiden suunnittelua on toteutettu kehittämispäivissä, kokouksissa, kommenttikierroksin. Toimintasuunnitelman laadintaa on koordinoitunut ja kirjoitustyöstä on vastannut lähisuuhdeväkivallan ehkäisytöiden asiantuntija.

Toimintasuunnitelman ja tavoitteenasettelun tausta

Sisältö

1. Johdanto

- 1.1 Lähisuhdeväkivalta ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy
- 1.2 Kansallinen ohjaus, lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset
- 1.3 Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn kehittämistoimet alueella
- 1.4 Toimintasuunnitelman laadinta ja tavoitteet

2. Lähisuhdeväkivaltaa koskeva tilannekuva

- 2.1 Lähisuhdeväkivallan yleisyys Suomessa
- 2.2 Lähisuhdeväkivallan yleisyys Pohjois-Karjalassa ja tilannekuva väestöryhmittäin
  - 2.2.1 Lapsia koskeva tilannekuva
  - 2.2.2 Aikuisia koskeva tilannekuva
  - 2.2.3 yli 65 –vuotiaita koskeva tilannekuva

3. Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn rakenteet Pohjois-Karjalassa

- 3.1 Koordinaatorakenne
- 3.2 Toimintamallit ja erikoistuneet palvelut
  - 3.2.1 Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen toimintamallit
  - 3.2.2 Alueen erikoistuneet palvelut ja palveluohjaus
- 3.3 Koulutussuunnitelma

4. Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit

- 4.1 Toimintasuunnitelman ja tavoitteenasettelun tausta
- 4.2 Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn tavoitteet 2025 -2028

5. Kehittämistarpeet ja arviointi

5.1 Kehittämistarpeet ja arviointi

Työryhmä ja lähteet

Toimintasuunnitelman tavoitteena on

- luoda pitkäjänteinen suunnitelma lähisuhdeväkivallan ehkäisyn ja väkivallan vastaisen työn edistämiseksi Pohjois-Karjalassa (nelivuotiskaudet).
- vahvistaa hyvinvointialueen roolia ja selkiyttää toimijoiden välistä yhteistyötä ja yhdyspintoja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn kehittämistoimissa.
- parantaa väkivallan piirissä elävien (uhrit/tekijät/todistajat) avun saamista oikea-aikaisesti ja tarvelähtöisesti (edistävä, ehkäisevä, korjaava työ).

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn päätavoitteet 2025 -2028

1. Lisäämme lähisuhdeväkivallan osapuolten mahdollisuuksia ohjautua avun piiriin oikea-aikaisesti siirtämällä lähisuhdeväkivallan tunnistamisen painopistettä ennaltaehkäisyyn

2. Panostamme monialaisen yhteistyön kehittämiseen, mikä mahdollistaa sujuvat ja tarvelähtöiset palvelut kaikille lähisuhdeväkivallan osapuolille

3. Lisäämme valmiutta tunnistaa lähisuhdeväkivaltaa ja ottaa lähisuhteiden turvallisuus/turvattomuus puheeksi

4. Kehitämme lähisuhdeväkivaltaan liittyvän asiakas- ja potilastiedon keruuta, jotta pystymme tulevaisuudessa suuntaamaan palveluita kuntalaisten tarpeisiin

Lisäämme lähisuhdeväkivallan osapuolten mahdollisuuksia ohjautua avun piiriin oikea-aikaisesti siirtämällä lähisuhdeväkivallan tunnistamisen painopistettä ennaltaehkäisyyn

1. Liittämällä systemaattinen puheeksiotto osaksi asiakas- ja potilastyön prosesseja
2. Ottamalla käyttöön ennaltaehkäisyä tukevia toimintamallit ja hyviä käytäntöjä
3. Hyödyntämällä sähköisten palveluiden/digitaalisten ratkaisujen mahdollisuuksia

Panostamme monialaisen yhteistyön kehittämiseen, mikä mahdollistaa sujuvat ja tarvelähtöiset palvelut kaikille lähisuhdeväkivallan osapuolille

1. Jalkauttamalla MARAK –riskinarviointi toimintamalli suunnitelmallisesti kaikkiin toimintayksiköihin
2. Luomalla hyvinvointialueen palvelupolut koskien kaikkia lähisuhdeväkivallan osapuolia
3. Toteuttamalla Pohjois-Karjalan lähisuhdeväkivallan ehkäisyn rakenteen koordinoitua toimintaa

Lisäämme valmiutta tunnistaa lähisuhdeväkivaltaa ja ottaa lähisuhteiden turvallisuus/turvattomuus puheeksi

1. Vahvistamalla henkilöstön osaamista ja toimeenpanemalla lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koulutussuunnitelma
2. Lisäämällä viestintää kuntalaisten suuntaan, laadimme viestintäsuunnitelman lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn liittyen

Kehitämme lähisuhdeväkivaltaan liittyvän asiakas- ja potilastiedon keruuta, jotta pystymme tulevaisuudessa suuntaamaan palveluita kuntalaisten tarpeisiin

1. Laatimalla lähisuhdeväkivaltaa koskevaan asiakas- ja potilastiedon kirjaamiseen yhteisiä ohjeistuksia
2. Varmistamalla lähisuhdeväkivaltaa koskevan tiedon tilastoinnin asiakas- ja potilastietojärjestelmässä

1/4 Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit	Vastuu/ toimeenpanija
<p>Lisäämme lähisuhdeväkivallan osapuolten mahdollisuuksia ohjautua avun piiriin oikea-aikaisesti siirtämällä lähisuhdeväkivallan tunnistamisen painopistettä ennaltaehkäisyyn</p>	<ol style="list-style-type: none"> Lähisuhdeväkivalta - kokemusten puheeksiotto liitetään systemaattiseksi osaksi asiakas- ja potilastyön prosesseja -> kartoitamme toimialueittain puheeksioton tavat ->toimenpiteet konkretisoidaan toimialuekohtaisesti Teemme selvityksen lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyä tukevista toimintamalleista ja hyvistä käytännöistä -> kehittämistoimenpiteet käynnistetään selvityksen perusteella Hyödynnämme sähköisten palveluiden/digitaalisten ratkaisujen tuomia mahdollisuuksia panostamalla - verkkosivujen sisällön tuottamiseen - ottamalla käyttöön monikanavaisia ratkaisuja palveluohjaukseen 	<p>Kartoitus ja konkretisointi 2025 alkaen</p> <p>Selvityksen käynnistäminen 2025 alkaen</p> <p>2025 – 2028</p> <p>2025</p> <p>2025-2028</p>	<p>Kartoitus on tehty K/E</p> <p>Toimenpiteitä on määritelty toimialuekohtaisesti</p> <p>Selvitys toteutettu K/E</p> <p>Kehittämistoimenpiteitä käynnistetty K/E</p> <p>Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn teemat kuvattu hyte – teemasivuilla K/E</p> <p>Uudet ratkaisut K/E</p>	<p>Lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden asiantuntija yhteistyössä toimialueiden kanssa</p> <p>Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntija yhteistyössä Lähesty – ryhmän kanssa</p> <p>Aloite: Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn ohjausryhmä Toimeenpano: Toimialueet</p> <p>Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntija yhteistyössä viestinnän kanssa, viestinnän ohjeiden mukaisesti</p> <p>Yhteistyössä digisotekeskuksen kanssa</p>

2/4 Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit	Vastuu/ toimeenpanija
<p>Panostamme monialaisen yhteistyön kehittämiseen, mikä mahdollistaa sujuvat ja tarvelähtöiset palvelut kaikille lähisuhdeväkivallan osapuolille</p>	<ol style="list-style-type: none"> Laadimme suunnitelman MARAK –riskinarviointi toimintamallin käyttöönoton jalkauttamiseksi kaikkiin toimintayksiköihin -> jalkauttaminen suunnitelman mukaan Kuvaamme hyvinvointialueen palvelupolut koskien kaikkia lähisuhdeväkivallan osapuolia monitoimijaisessa yhteistyössä -> Palvelupolut ovat sekä ammattilaisten että kuntalaisten käytettävissä. Pohjois-Karjalan lähisuhdeväkivallan ehkäisyn rakenne tukee monialaista yhteistyötä 	<p>Käynnistys 2025</p> <p>Laadinta 2025 -2028</p> <p>2025 – 2028</p> <p>2025 – 2028</p> <p>2025 - 2028</p>	<p>Suunnitelman laadinta aloitettu K/E</p> <p>Suunnitelma laadittu K/E</p> <p>MARAK –aloitteiden määrä/taho</p> <p>Palvelupolut kuvattu Tekijä, ammattilaiset K/E Tekijä, kuntalaiset K/E Uhri, ammattilaiset K/E Uhri, kuntalaiset K/E Todistaja, ammattilaiset K/E Todistaja, kuntalaiset, K/E</p> <p>Työryhmillä vuosisuunnitelmat K/E</p> <p>Työryhmien edustajat on nimetty K/E</p> <p>Tilannekatsaus raportoitu lautakunnalle vuosittain K/E</p> <p>Lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden asiantuntija koordinoi toimintaa K/E</p>	<p>MARAK –työryhmä, puheenjohtaja/sihtööri, lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden asiantuntija</p> <p>Lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden asiantuntija yhteistyössä toimialueiden ja verkoston kanssa</p> <p>Ohjausryhmä, Lähesty –ryhmä, MARAK –työryhmä ja LASTA –työryhmä Toimialueet, verkosto</p> <p>Lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden asiantuntija</p>

3/4 Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit	Vastuu/ toimeenpanija
Lisäämme valmiutta tunnistaa lähisuhdeväkivaltaa ja ottaa lähisuhteiden turvallisuus/turvattomuus puheeksi	1. Vahvistamme henkilöstön osaamista toimeenpanemalla Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koulutussuunnitelman ->Lähisuhdeväkivallan tunnistamisen ja puheeksioton koulutus osana sote ammattilasten perehdytystä.	2025 -2028	Koulutuksen suorittanut %/100% - Uudet työntekijät - Jo Siun sotella työskentelevät Syvennetyn tason suunnitelmat laadittu joka vuodelle K/E Toteutuneet koulutukset/määrä	Osaamisen kehittämisen yksikkö Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön asiantuntija Yksiköiden esihenkilöt Osaamisen kehittämisen yksikkö Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön asiantuntija
	2. Laadimme viestintäsuunnitelman lähisuhdeväkivaltaan liittyvän tiedottamisen lisäämiseksi kuntalaisille -> Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön ulkoisen viestinnän teemat on kirjattu Siun soten hyte – viestintäsuunnitelmaan sekä toimialueiden viestintäsuunnitelmiin -> viestintäsuunnitelman toteutus	2025	Viestintäsuunnitelma laadittu K/E	Viestintäpalvelut yhteistyössä lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön asiantuntijan kanssa
		2025 - 2028	Vuosittaisten toimenpiteiden toteutuminen K/E	Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön ohjausryhmä Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön asiantuntija yhteistyössä toimijoiden kanssa

4/4 Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit	Vastuu/ toimeenpanija
Kehitämme lähisuhdeväkivaltaan liittyvän asiakas- ja potilastiedon keruuta, jotta pystymme tulevaisuudessa suuntaamaan palveluita kuntalaisten tarpeisiin	1. Laadimme lähisuhdeväkivaltaa koskevaan asiakas- ja potilastiedon kirjaamiseen yhteisiä ohjeistuksia -> kirjaamme ohjeistusten mukaisesti	2025 -2026	Laaditut kirjaamisohjeet toimialueittain Ikääntyneiden palvelut K/E Perhepalvelut K/E Terveys- ja sairaanhoitopalvelut K/E	Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön asiantuntija yhteistyössä toimialueiden kanssa
	2. Varmistamme lähisuhdeväkivaltaa koskevan tiedon tilastoinnin asiakas- ja potilastietojärjestelmäs-sä	2025 - 2028	Uusi APTJ mahdollistaa tilastoinnin ja tiedonkeruun K/E	Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön asiantuntija yhteistyössä ICT – yksikön kanssa

Toimintasuunnitelman jalkauttaminen

- Toimintasuunnitelman päätavoitteet ja toimenpiteet tarkennetaan toimialuekohtaisesti ja yhdyspinnoilla, kirjataan liitteeseen (Perhe- ja sosiaalipalvelut, terveys- ja sairaanhoitopalvelut, ikääntyneiden palvelut, pelastuslaitos ja turvallisuuspalvelut, hallintopalvelut, konsernipalvelut, yhdyspinta)
- Työkaluna tavoite- ja toimenpidekortti, arviointi + päivittäminen tarpeen mukaan vuosittain
- Työ käynnistyy keväällä 2025 asiantuntijan koordinoimana

TAVOITE JA TOIMENPIDE –KORTTI, PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT

Toimintasuunnitelman päätavoitteet tarkennetaan toimialuekohtaisesti sekä yhdyspinnoilla ja kirjataan liitteeseen. Arviointi ja päivittäminen toteutetaan vuosittain

Tavoite 2025-2028	Valitut päätoimenpiteet	Kohdennetut toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit	Vastuutahot/ toimeenpanijat
Tavoite 1					
Tavoite 2					

Siun
SOTE

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue | www.siunsote.fi

Seuranta

- Asetetut mittarit (taulukko)
- Alueellinen tilannekuva (määrällinen ja laadullinen)
- Indikaattoritieto ja hyte –kerroin (*hytekertomuksen vähimmäistietosisältö)

*Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana:

% 4. ja 5. luokan oppilaista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana:

% 4. ja 5. luokan oppilaista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (%), 20 - 64 vuotiaat

Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

*Päivittäin elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus % 20 vuotta täyttäneistä

Päivittäin elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus %, 65 vuotta täyttäneet ja 75 vuotta täyttäneet

*Tulosindikaattori: vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat (-> väkivalta vammojen aiheuttajana)

*Indikaattoreita, joiden taustalla vaikuttavana ilmiönä esim.

Elämän laatuun liittyvät vähimmäistieto indikaattorit -> esim ihmissuhteet perheessä, lapsuuden kodin ongelmat tai myönteinen ilmapiiri

Osallisuuteen liittyvät->esim erittäin heikko osallisuuden kokemus -> esim. sosiaalisen vuorovaikutuksen koettu laatu, usko omaan toimijuuteen, syrjäytymisriski

- Terveystieteiden tutkimuskeskus, FinLapset –kyselytutkimus, tilastokeskus, THL keräävät tilastot

Kiitos!